

درس تاریخ معماری منظر

۱۶- منظر پردازی در جهان اسلام

الف: باغ سازی مسلمانان آندلس (بخش سوم)

ب: باغ سازی مسلمانان در مغرب اسلام (اشکوات)

دکتر لادن اعتضادی

دانشگاه شهید بهشتی

دانشکده معماری و شهرسازی

گروه معماری منظر

بهار ۱۳۹۹

Granada

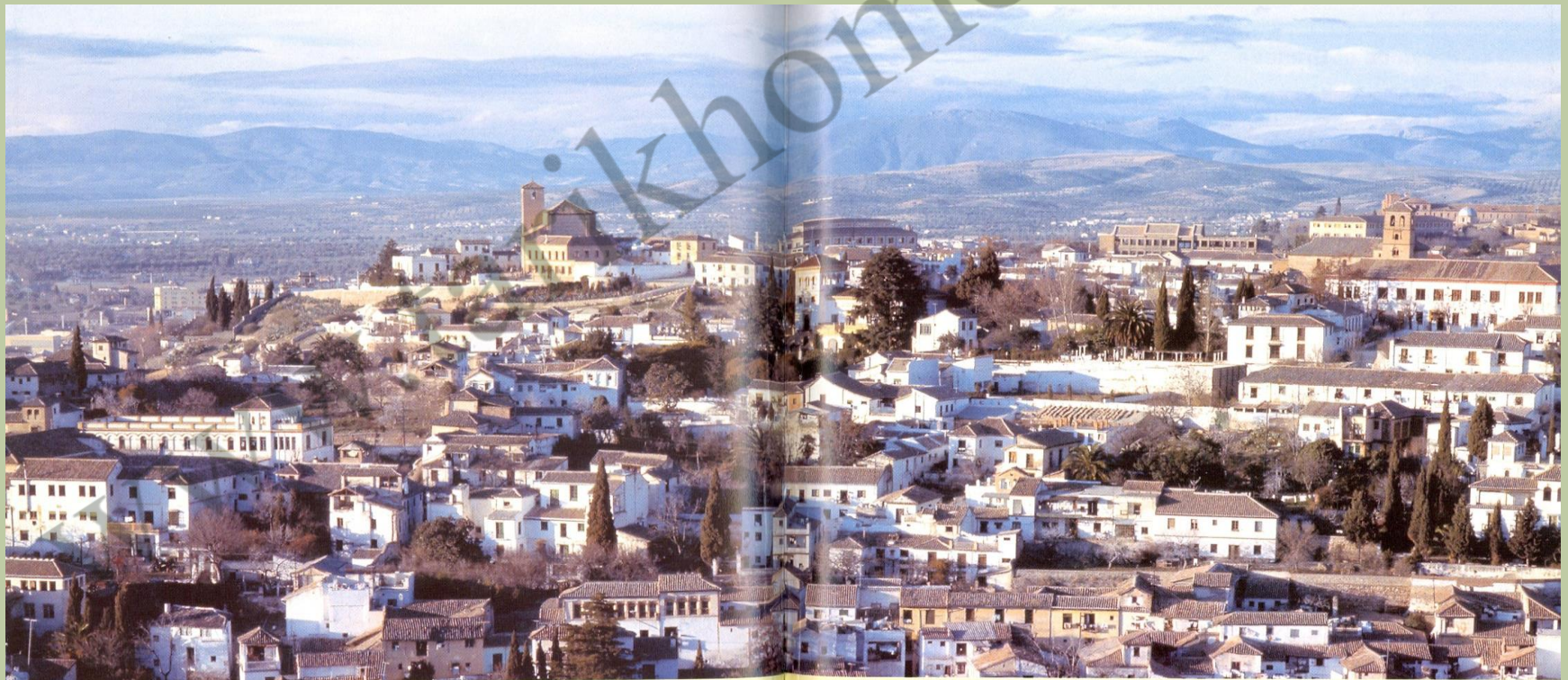
1- Alhambra

2-Albaicin

غرناطه

۱- الحمراء

۲- البایزین

The Province of Granada

غرناطه (اسپانیای مسلمان از قرن ۱۱ تا ۱۴ میلادی) Granada

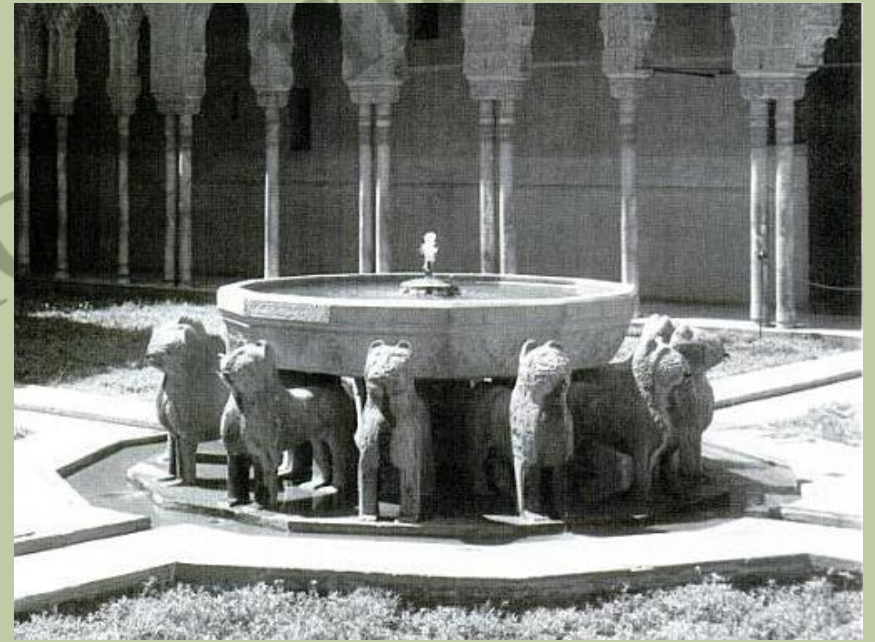
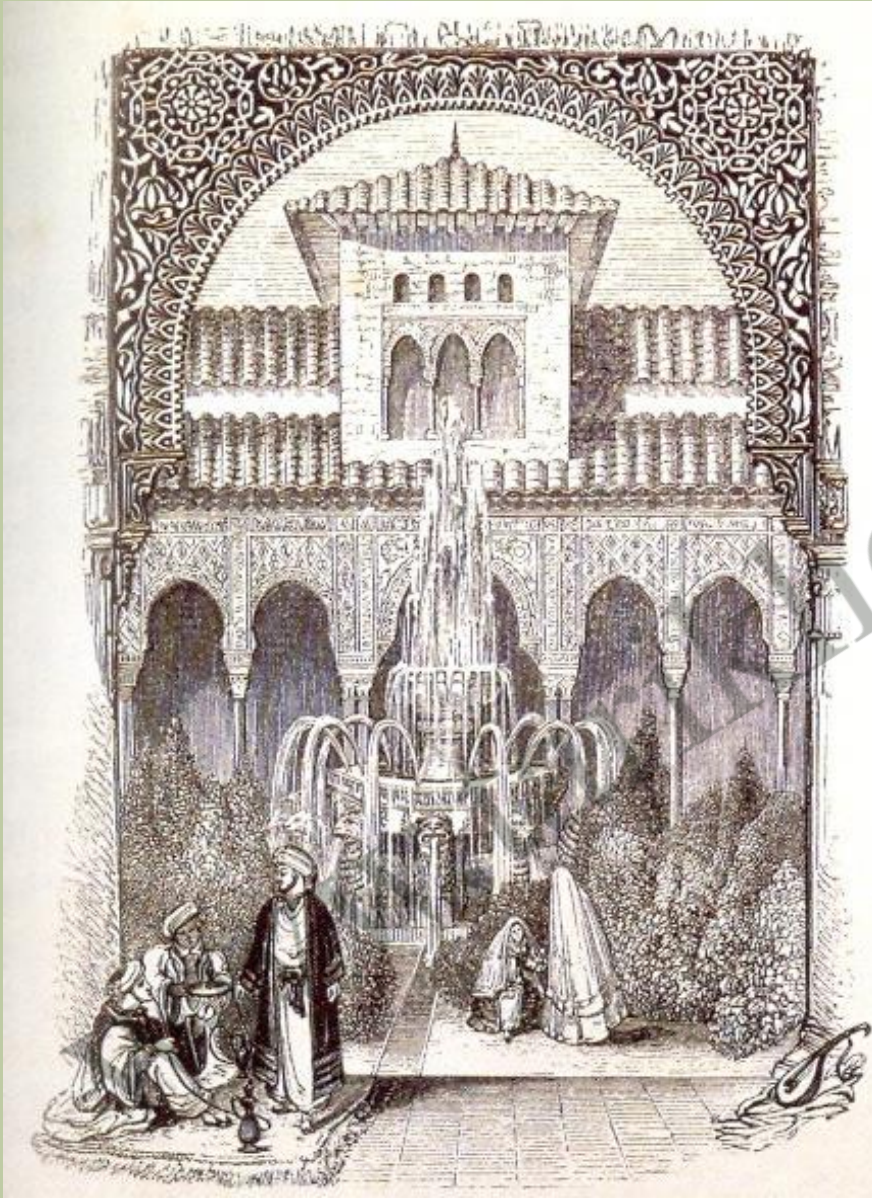
آندلس در ۱۳۰۰ میلادی
با مرکزیت گرانادا (غرناطه)
[نقطه سرخ]
و شهر بندر مهم مآلقه

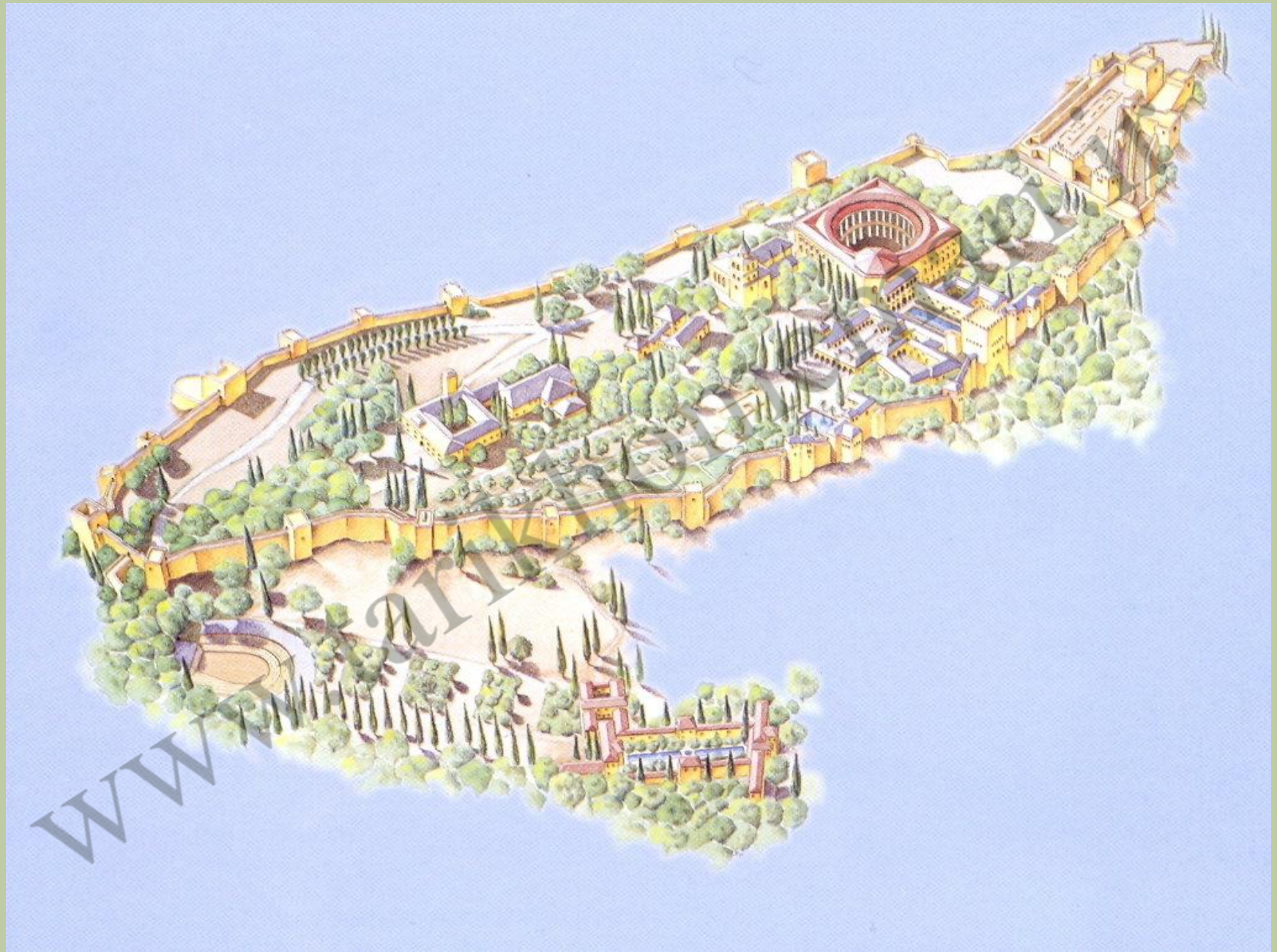
کاخ الحمراء یا آکازار گرانادا (القصر غرناطه)

حیاط شیران در کاخ الحمراء

گراوور قرن ۱۹

الحمرا نقشه و بازسازی تصویری آن

www.tarikhomemari.ir

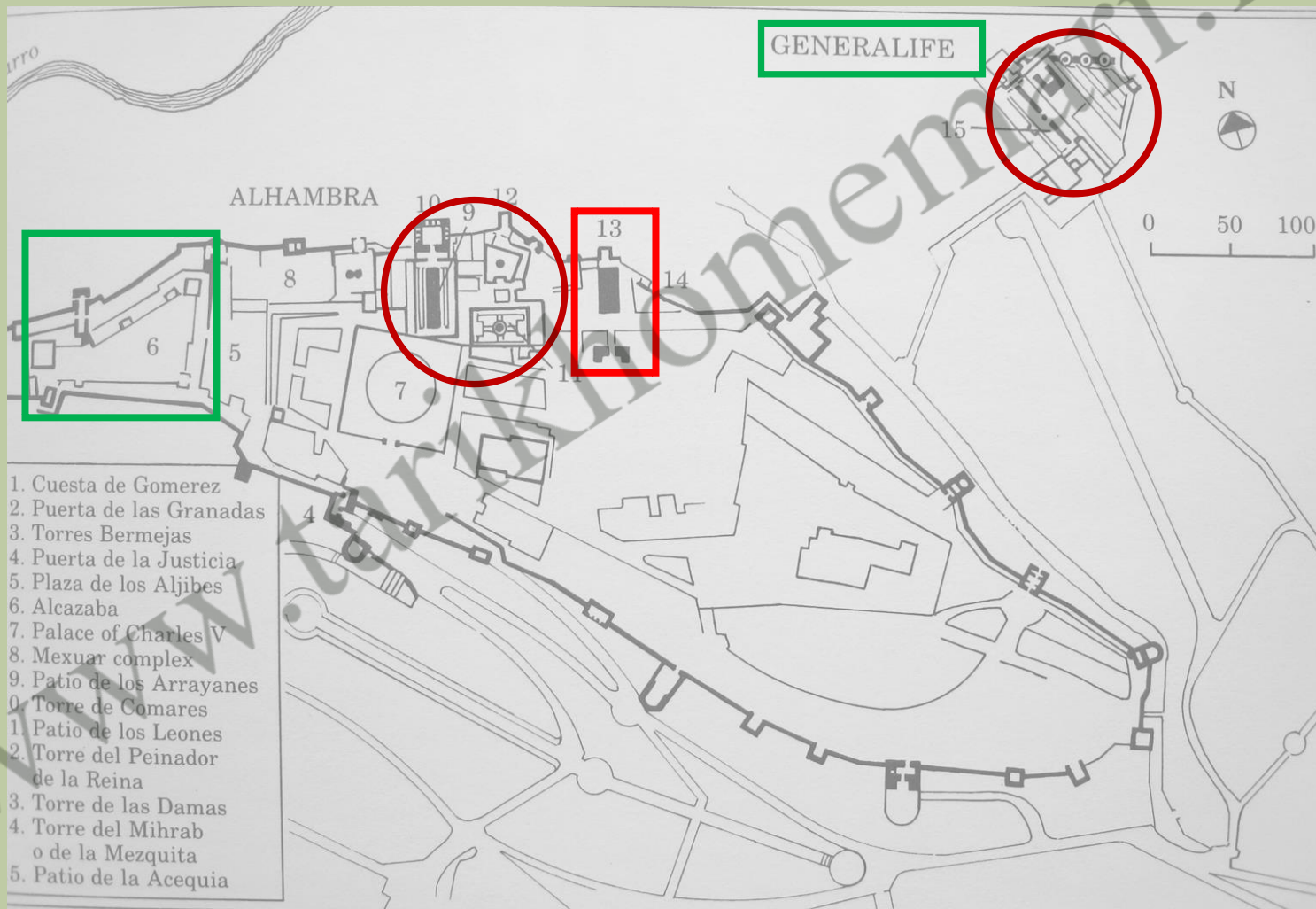
قصبة الحمراء بخش مسکونی خدمه که در آغاز ورود به در قرار دارد

Cazaba, Alhambra

بررسی بخش‌های مهم در ارگ الحمراء

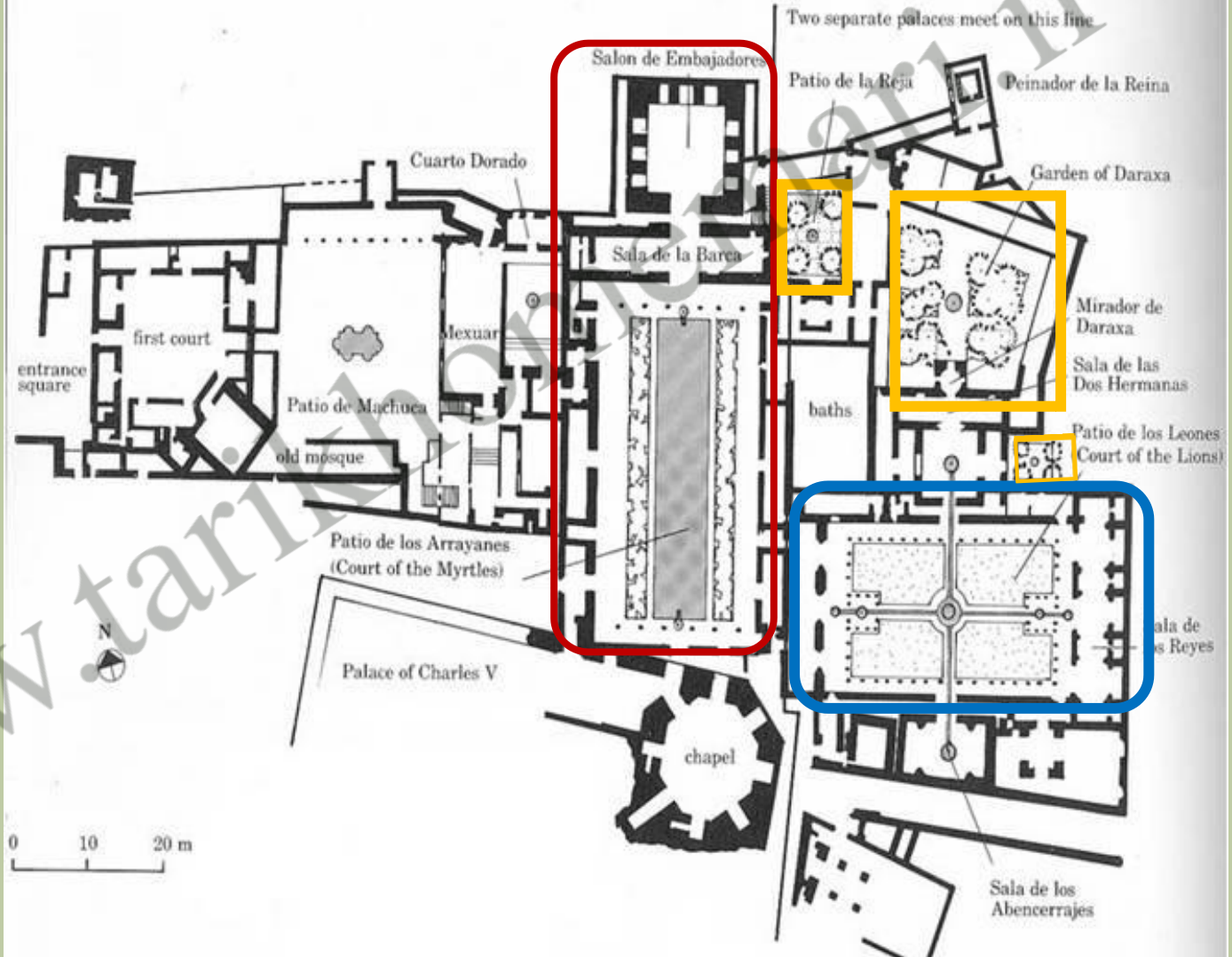
غرناطه (گرانادا) اسپانیا

یک «حیاط - باغ» مهم در الحمراء، «حیاط درختان مورد» است.
سالن شکوهمند پذیرایی از سفرا (سالن مقرنس) مشرف به این حیاط با منظر آب و سبزه است.

Plan of the Moorish palace of the Alhambra, with the public reception area on the left and the sultan's apartments and harem on the right.

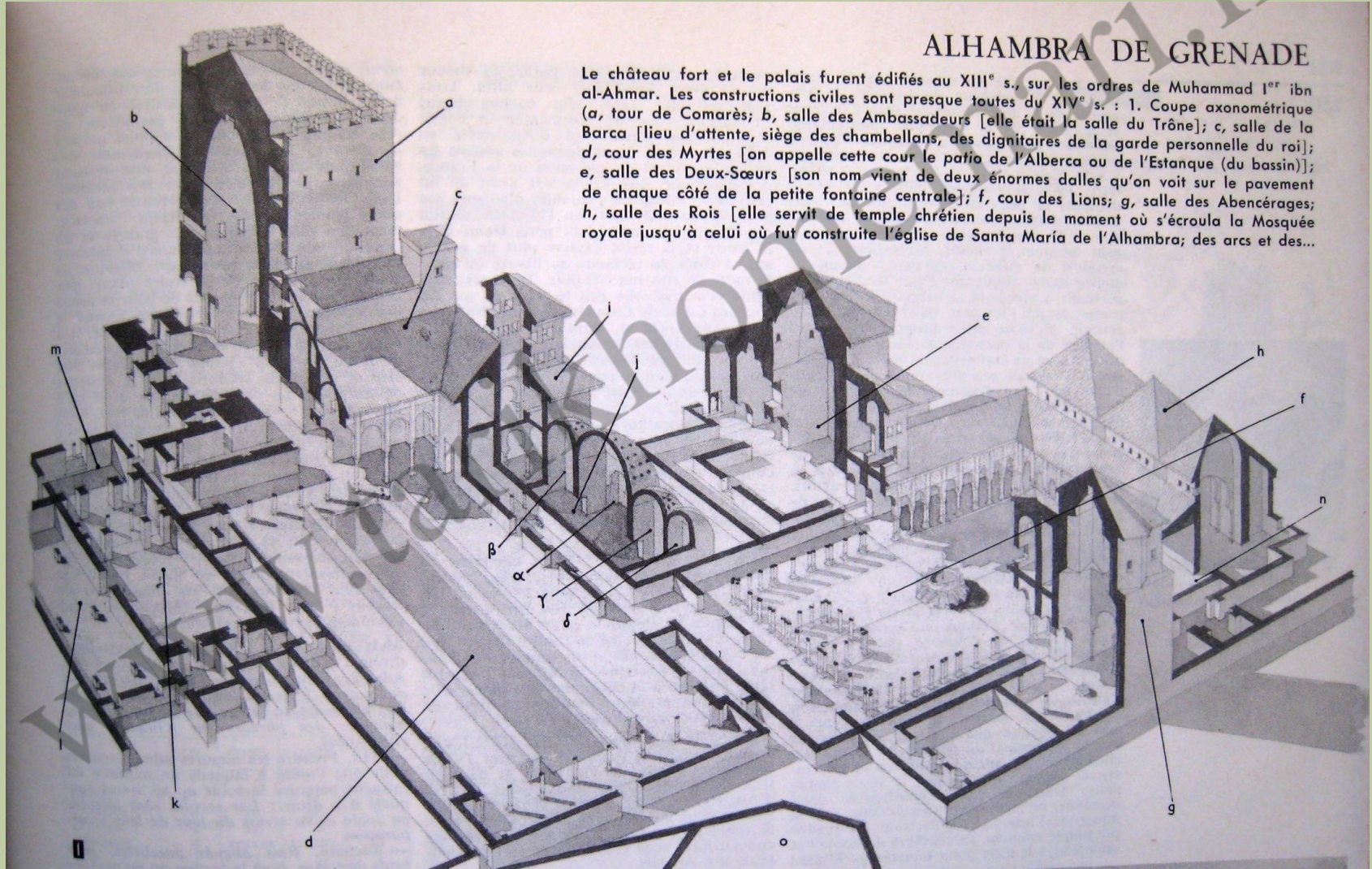
حیات درختان
 "مورد" حدود ۱۲۵۰
 مترمربع وسعت دارد
 و بنابراین یک
 «حیات-باغ» است.

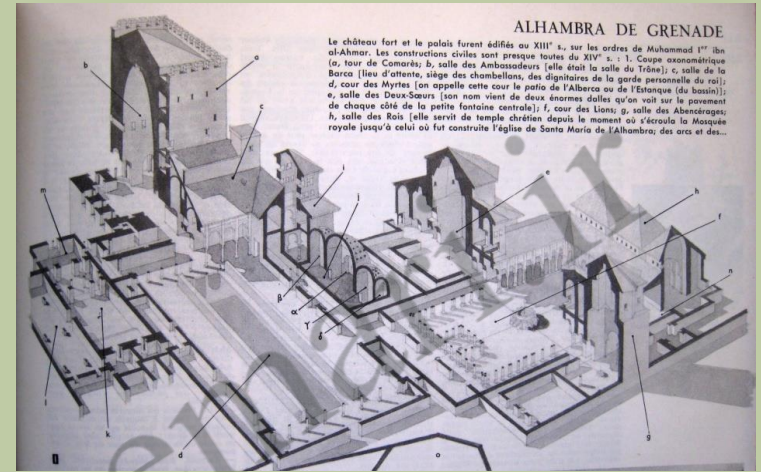
سرخ: سالن سفرا
 و "حیات درختان مورد"
 آبی: محل «حیات شیران»
 زرد: «حیات ملکه» و
 سایر حیات - باغها.

سالن مقرنس‌ها، مسجد، حیاط درختان مورد، تالار سفرا و برجش (میرادور) و حیاط شیران

دژ سلطنتی الحمراء (قرن ۱۳ و ۱۴ میلادی، پسین دوره حکومت مسلمانان بر اندلس)،

بانی: محمد ابن الاحمر از خاندان بنی نصر (بنو نصر)

Patio de los Arrayanes
Court of The Myrtles
&
Mirador

حياط درختان مورد سبز، تالار سفرا و برج آن

Patio de los Arrayanes

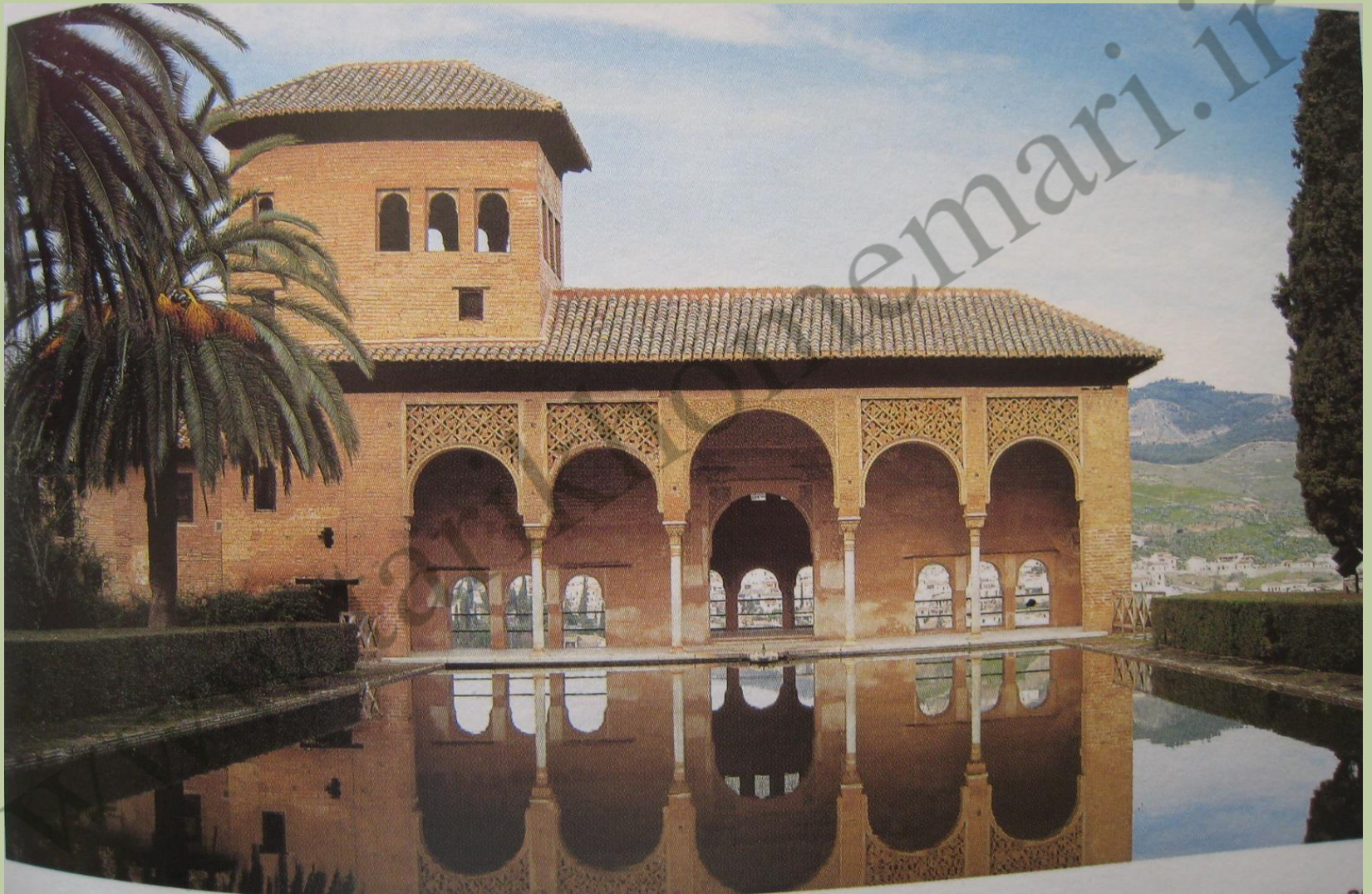
the Myrtles). This rectangular courtyard
is surrounded by a low, trimmed myrtle

« حیات درختان مورد»، نمای رو به سالن سفرا و برج «میرا دور»
صورت آینه گون آب در مقابل بنا با ایوان ستون دار، ایده‌ای از منظرپردازی باغ ایرانی

حیات درختان مورد، جبههٔ مقابل «میرادور»، بنای پشت ایوان ستوندار با پنجره‌های مدور رنسانسی است پوشش گیاهی عوض شده و درختان مورد سبز با شمشادهای قیچی خورده جایگزین شده‌اند.

«تالار رواق دار»، در بخش «کاخ بانوان» که یکی از زیباترین کاخ-باغ‌های الحمراء است.
Palacio Damas e Partal [اسلاید ۱۱، محوطه ۱۳ داخل مستطیل سرخ]

نظرگاه دو سویه: مشرف بر دره شهر و کوهستان پشتی و نیز رو به باغ و استخر همچون آینه برای ایوان

باغ حرم یا «کاخ بانوان»

کاخ بانوان در الحمرا

بازشوهای تالارها

به سوی منظر باغها

تعدد بازشوهای تالارها

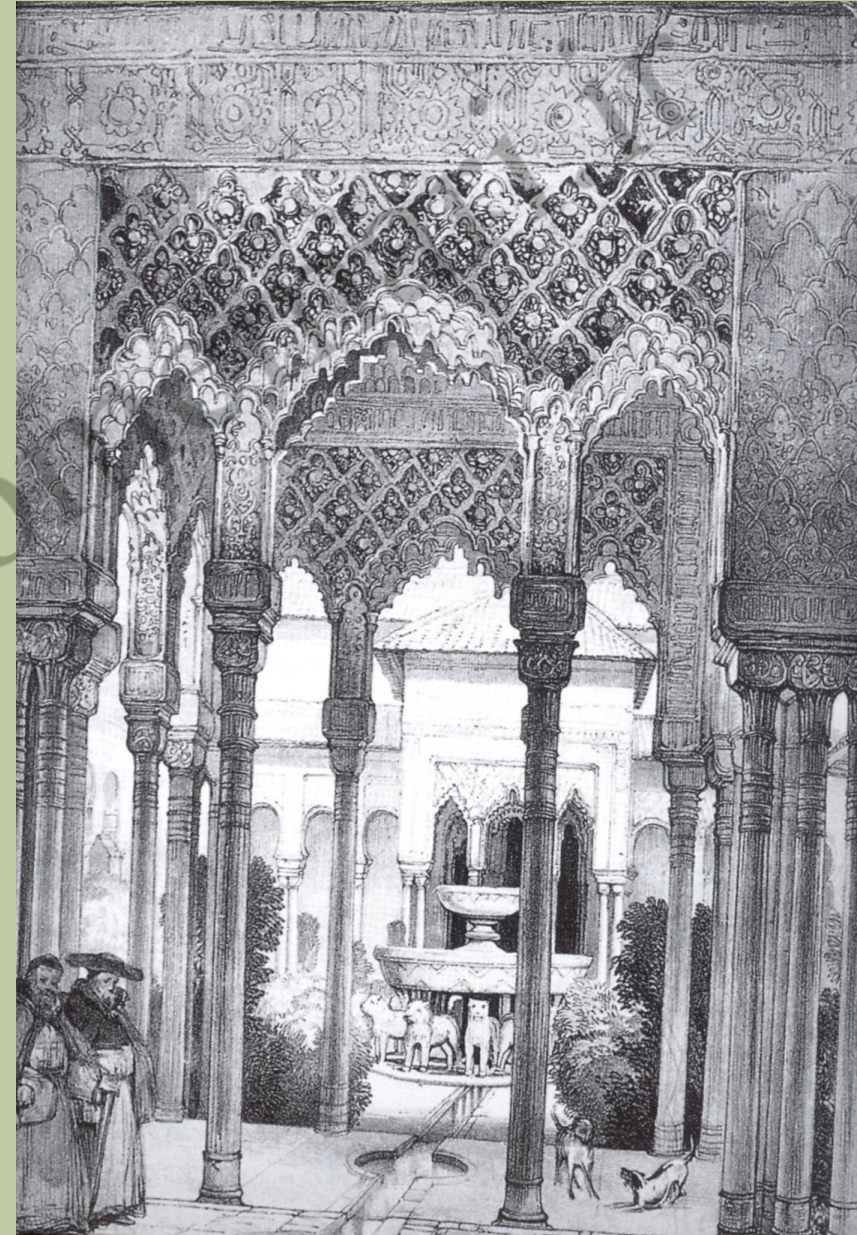
نشانی از محیط خوش منظر پیرامون بناها که باغها و حیاط-باغها هستند.

سالن سُفرا یا تالار مقرنس (تأثیرات معماری ایرانی - اسلامی مشهود است)

گراورهای حیاط شیران (نشان از وجود درختچه‌ها در محوطه و آبنمای سه طبقه دارد).

حیاط شیران
با آبنمای یک طبقه

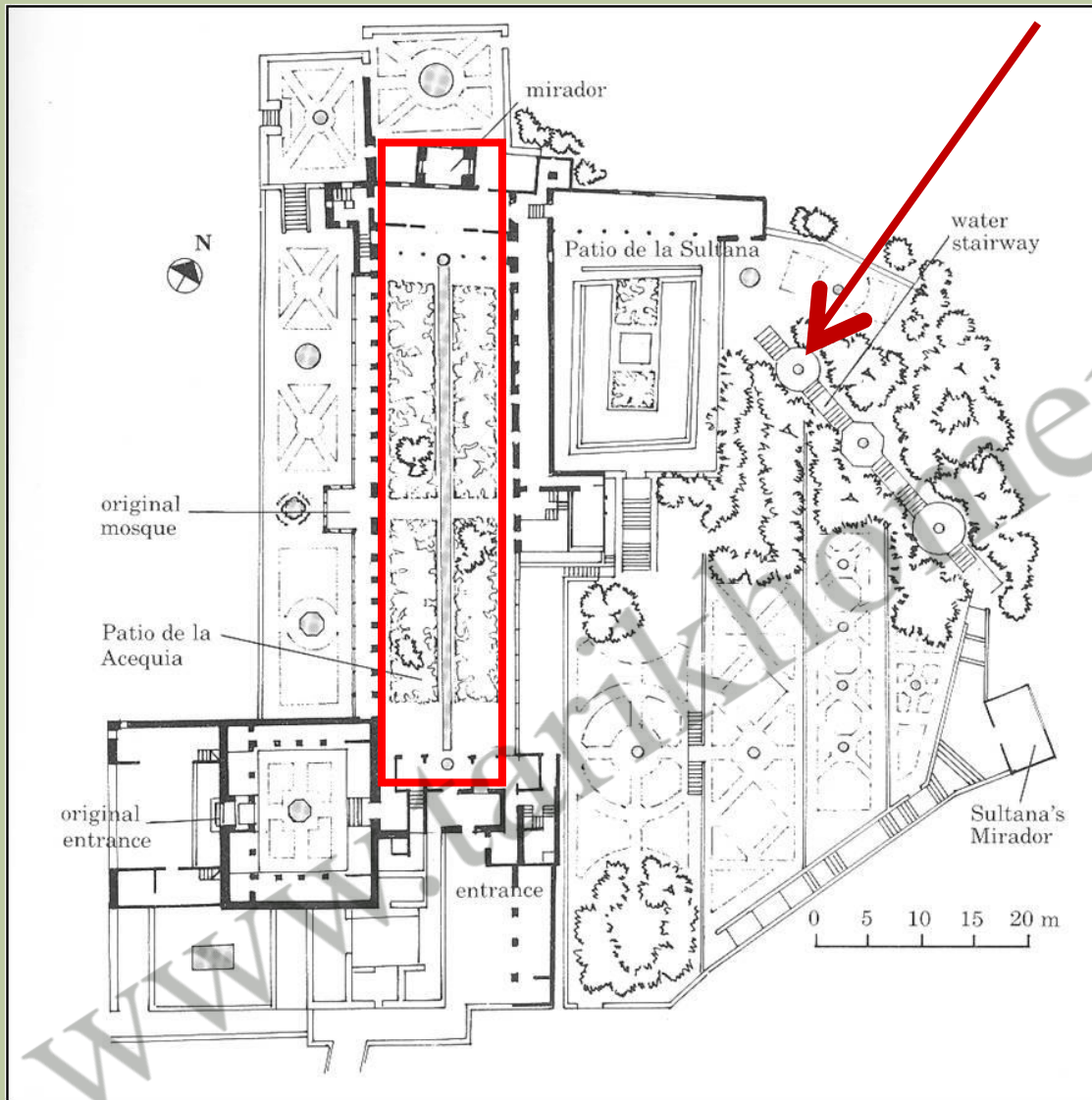

باغ جنت العریف (خیرالیف) Generalife

در بیرون حصار الحمراء

ساختمان‌های عکس متعلق به محدوده «باغ جویبار» در انتهای دژ الحمراء هستند و «جنت العریف» در پایین دست و در سمت راست قرار دارد، درختان بالای تپه باغ‌های بیرون حصار است.

«حیات جویبار»

در بالا دست

و جنت العریف

یا

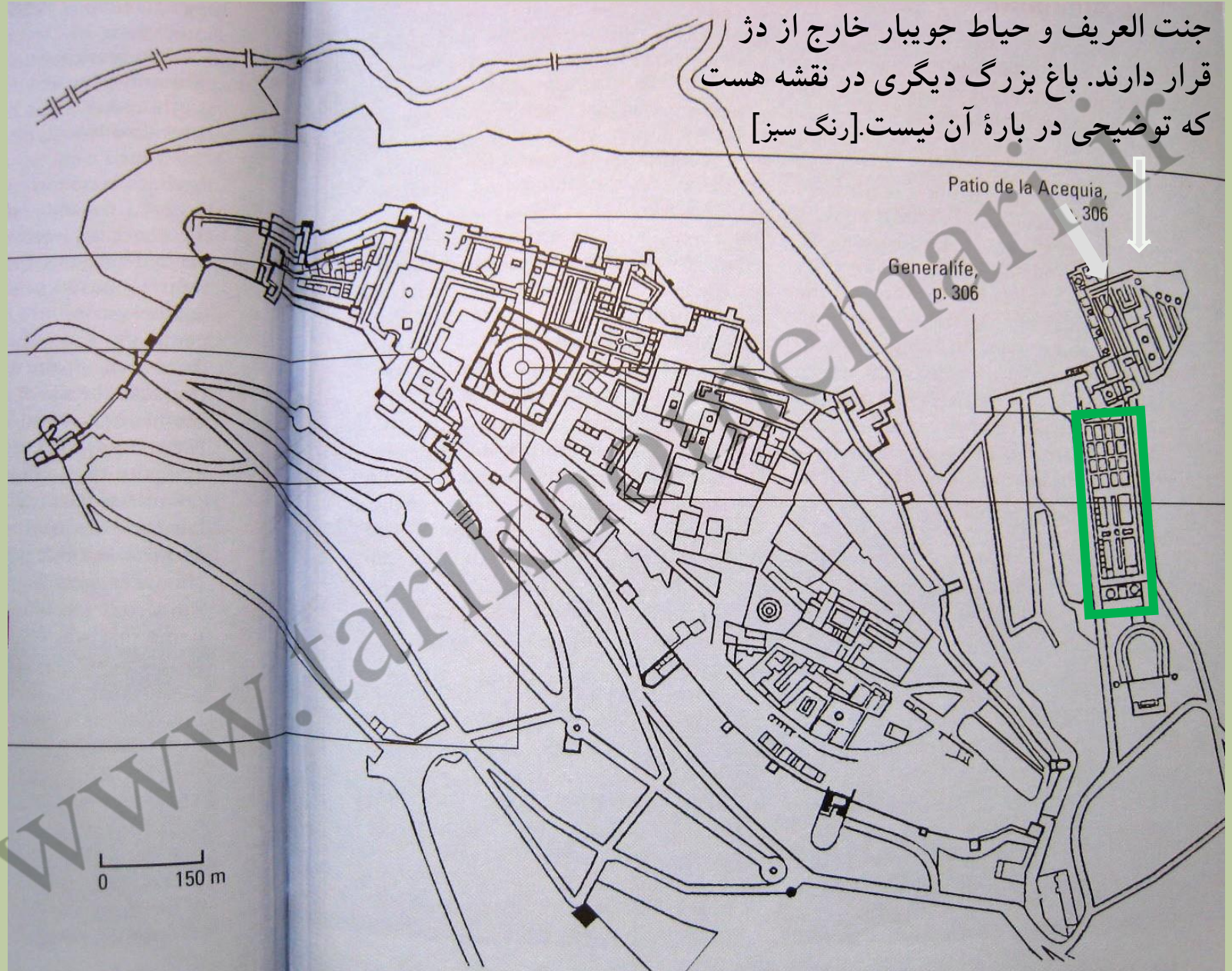
«خرالیف» در شیب تپه

در گوشه شمال غربی الحمراء و بیرون حصار و به صورت باغ تخت است.

ردیف پلکانها معبر اصلی باغ است که با منظر حوض و فواره‌های پی در پی یادآور برخی باغ‌های ایرانی است.

در ارتفاع بالا (سمت چپ تصویر، داخل مستطیل سرخ) «حیات جویبار» و میرادور آن قرار دارد. حیات - باغ‌های متعدد را در این نقشه می‌بینیم.

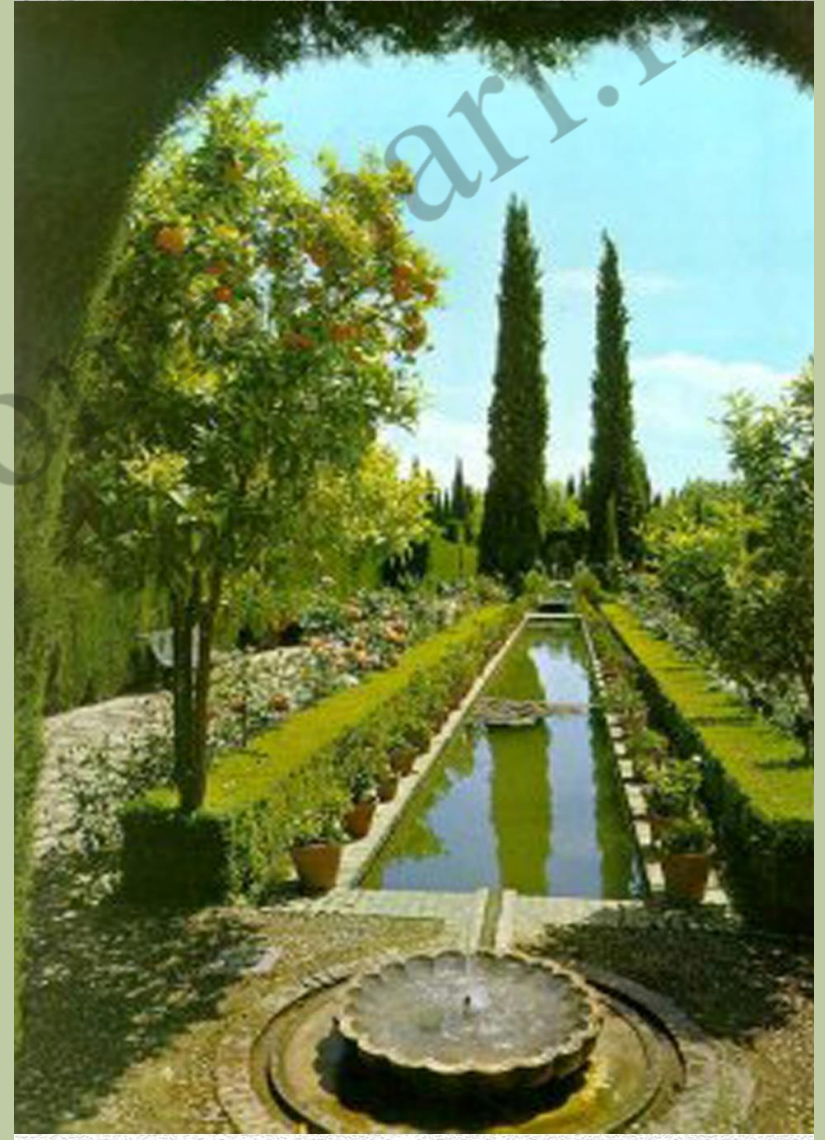
جنت العریف و حیاط جو بیار خارج از دژ
قرار دارند. باغ بزرگ دیگری در نقشه هست
که توضیحی در باره آن نیست. [رنگ سبز]

مسیر پلکانی خیابان یا معبر اصلی باغ با حوض و فواره‌های متعدد باغ فتح آباد تبریز

راست: «حیات جویبار» در مقیاس یک حیاط - باغ طویل و بزرگ
چپ: منظر یکی دیگر از باغ‌های مجموعه الحمراء با چشم‌انداز طویل و درختان سرو انار

باغ جوپسار

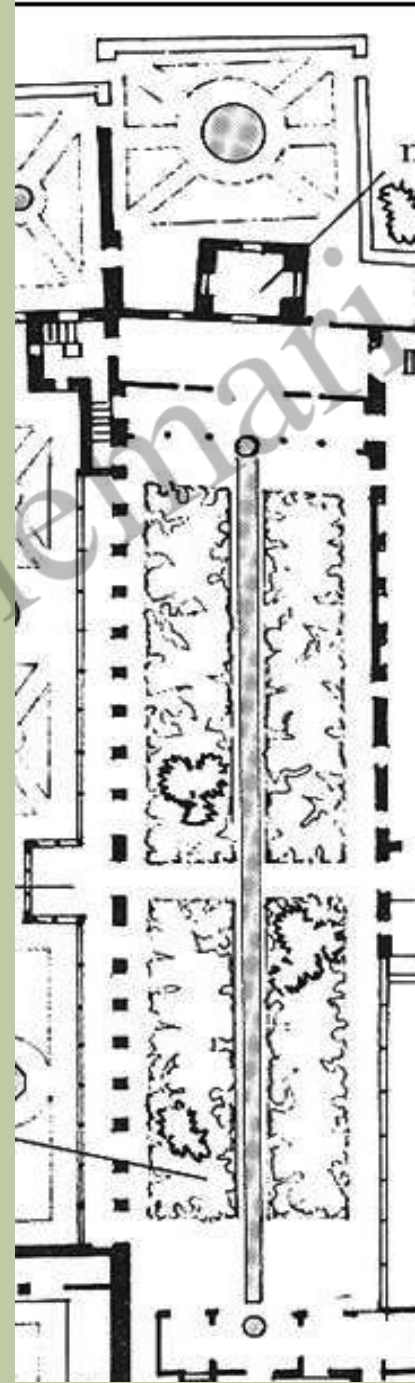
یا

Patio de la Acequita

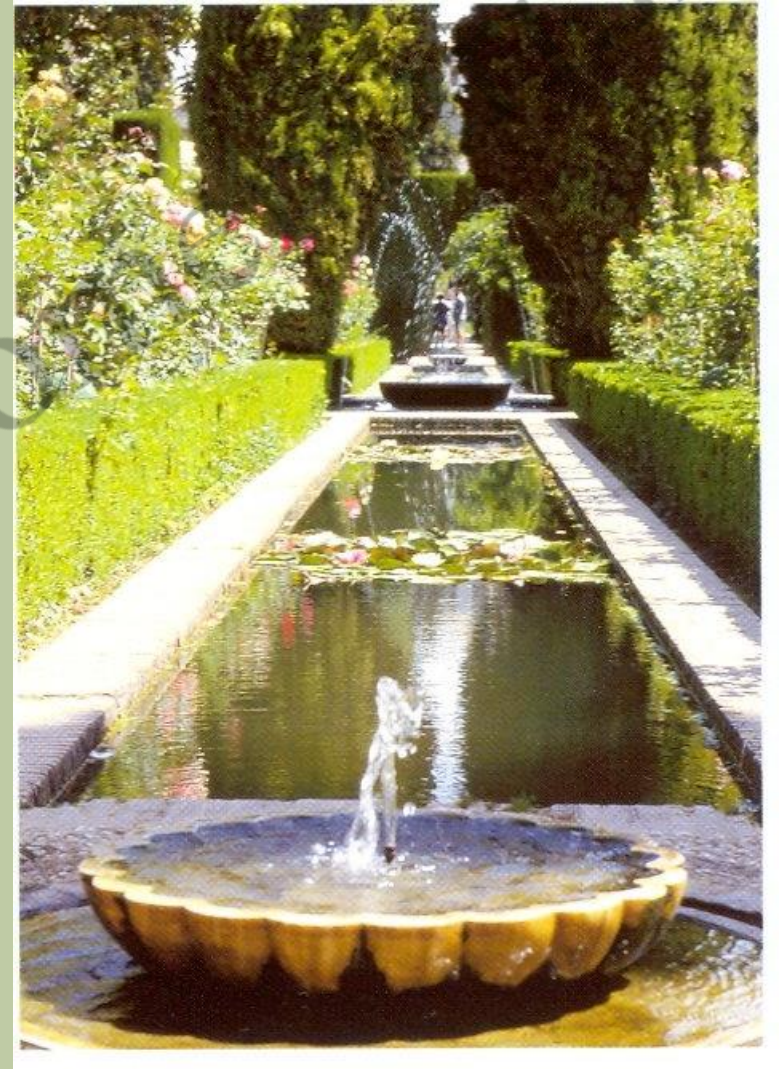
دید از دو سو در دو عکس، در امتداد محور آب

فضای باغ های اندلس با محور آب
و حاشیه سبز تعریف می شود.

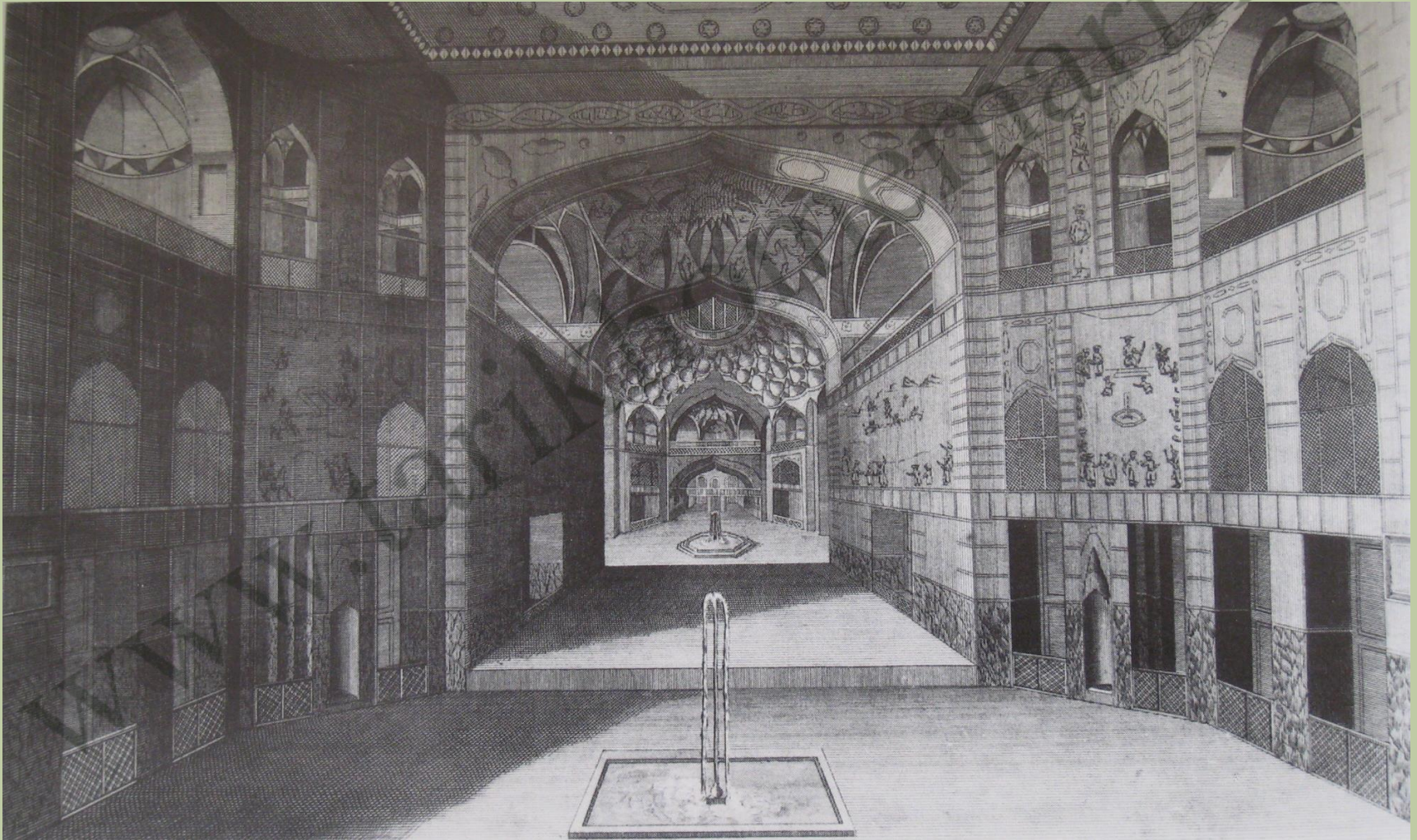

محور آب و حاشیه سبز با فواره‌هایی که به نظر می‌رسد جدید باشند.
(حوضچه‌های زیر یا مقابل ایوان، منشاء جریان و حضور آب در فضای حیاط-باغ)

تشابه‌ایده حضور آب در فضاهای درونی

نمونه ایرانی: هشت بهشت اصفهان

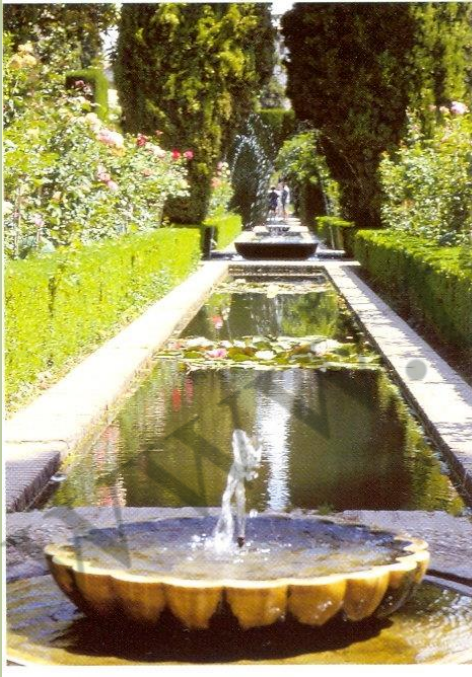

حضور آب در فضای درون نیمه‌باز و روبه حیاط مشابه ایده حوضخانه در ایران

آب نماها در فضای بسته و نیم باز در کاخها

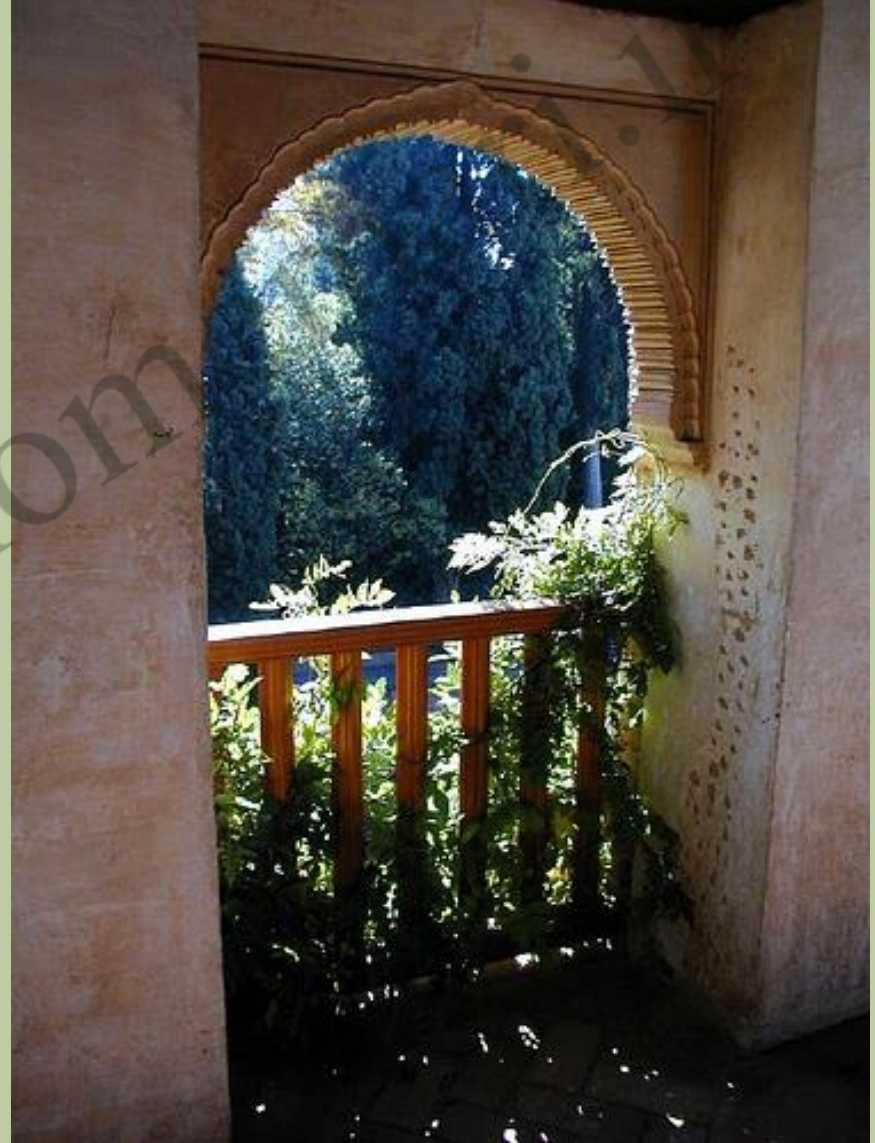
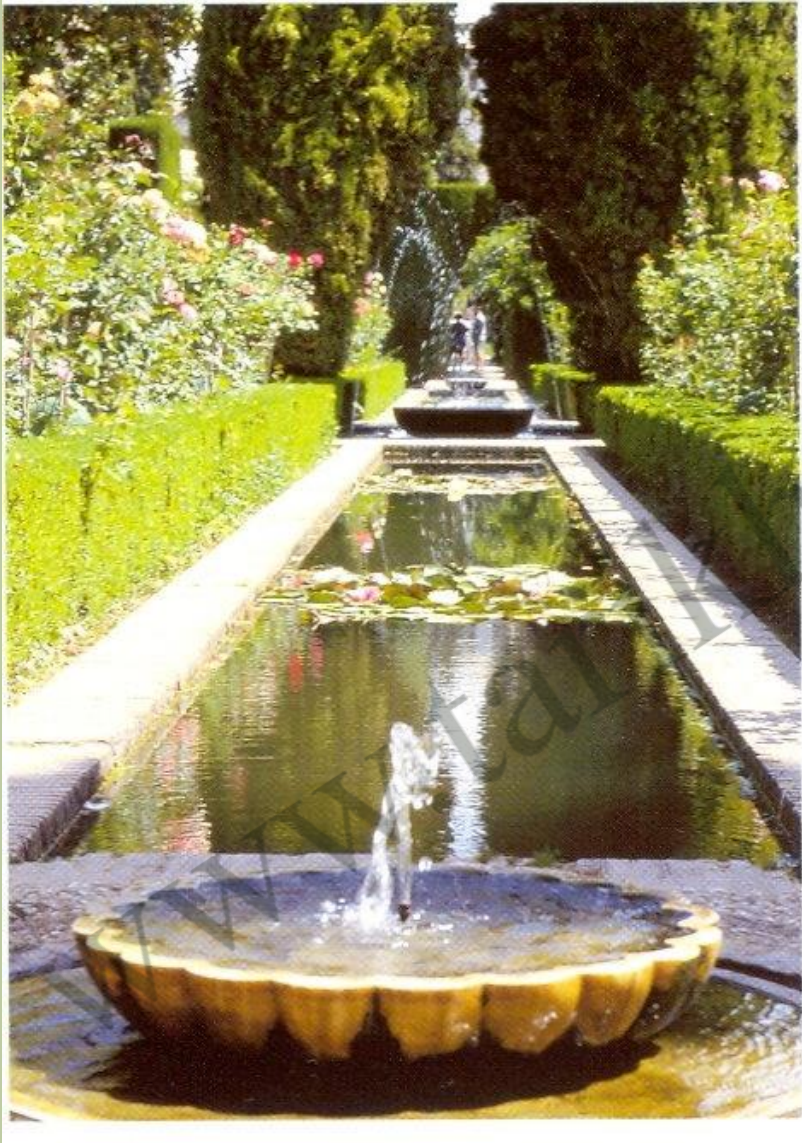

انواع آبنماها از
نمونه اصیل اندلسی
تا نمونه‌های
رنسانس - باروک

چشم انداز به باغ با منظر درختان انبوه و معبر باریک و سایه دار و تعدد آبنماهای مدور
مشابه فضای باغ‌های ایرانی - اسلامی، علی رغم تغییرات جدید

آبنما در محل تقاطع محوره‌های حرکت طرح رنسانس - باروک

درختان میوه و اردانه از شرق
اسلام

حیاطها با آبنا که یادگار رومی
و مصالح آجری و اجزای طرح که یاد
آور معماری شرق است.
«یک فضای ترکیبی شرقی - اروپایی»

Mudejar Style

حیاط‌های با
گودال - باغچه

و
مصالح آجر

ادامه معماری

اسلامی در دوره

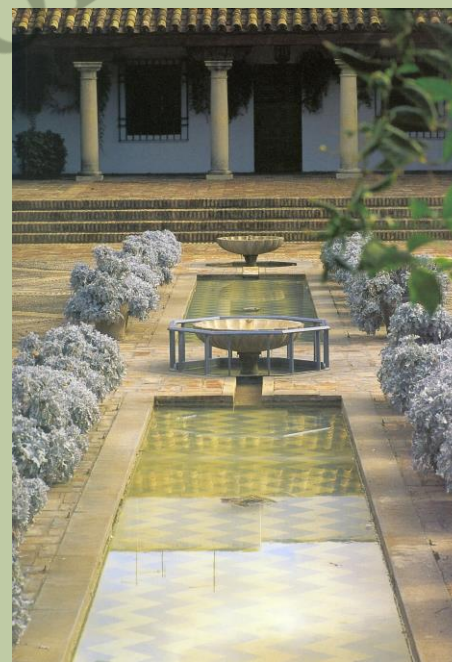
تسلط مسیحیان

اتصال حوض‌های
چهاربخشی از زیر

سطح، در

تصویر مشخص

است.

بالا: گودال-باغچه در
مدینه الزهرا.

چپ: محور چاربخشی
آب

پایین: حیاطی با
محور آب آینه گون و
کم عمق با ایوانی
مشرف به حیاط و آب

ایجاد جوی‌های باریک آب
در کف‌سازی برای آبیاری درختان
حیاط‌ها، ویژه اندلس است.

معماری التقاطے اسلامے - اروپایے در دو طبقہء بنا

آبیاری درختان محوطه مسجد سویل به کمک جوی‌های باریک، روش خاص اندلس

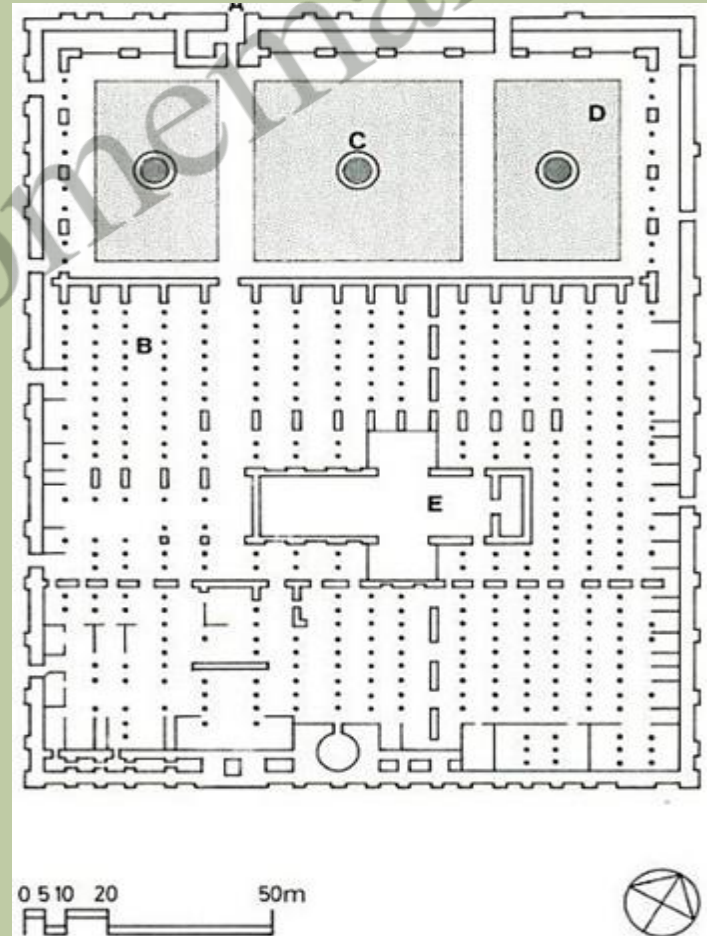

114 Narrow channels link the recessed beds of the trees within this courtyard, a commonly used method of irrigation seen also in the Patio de los Naranjos at Seville (plate 42).

مسجد قرطبه (کوردوبا)

با کف سازی که مدتی بعد از زمان ساخت
با جوی های باریک تعبیه شده در کف
صحن برای آبیاری درختان اجرا شده است.

دنیالہ عمبحث

۱۶- منظر پردازی در جهان اسلام

ب : باغ سازی مسلمانان در مغرب اسلام (اشارات)

دکتر لادن اعتضادی

بهار ۱۳۹۹

www.tarikhmemari.ir

سرزمین‌های خلافت غربی از شمال آفریقا تا مصر و بین النهرین شامل خلافت امویان اندلس و فاطمیان مصر

THE ISLAMIC WORLD AND GARDEN LOCATIONS
(former names are given in brackets).

خلافت شرقی از بین النهرین با مرکزیت بغداد تا
ماورالنهر بوده است.

باغ باگودال باغچه‌ها، استخر و جزیره باغ بادیه در شهر کازبا در مراکش

قصر بوالقواره در سامره

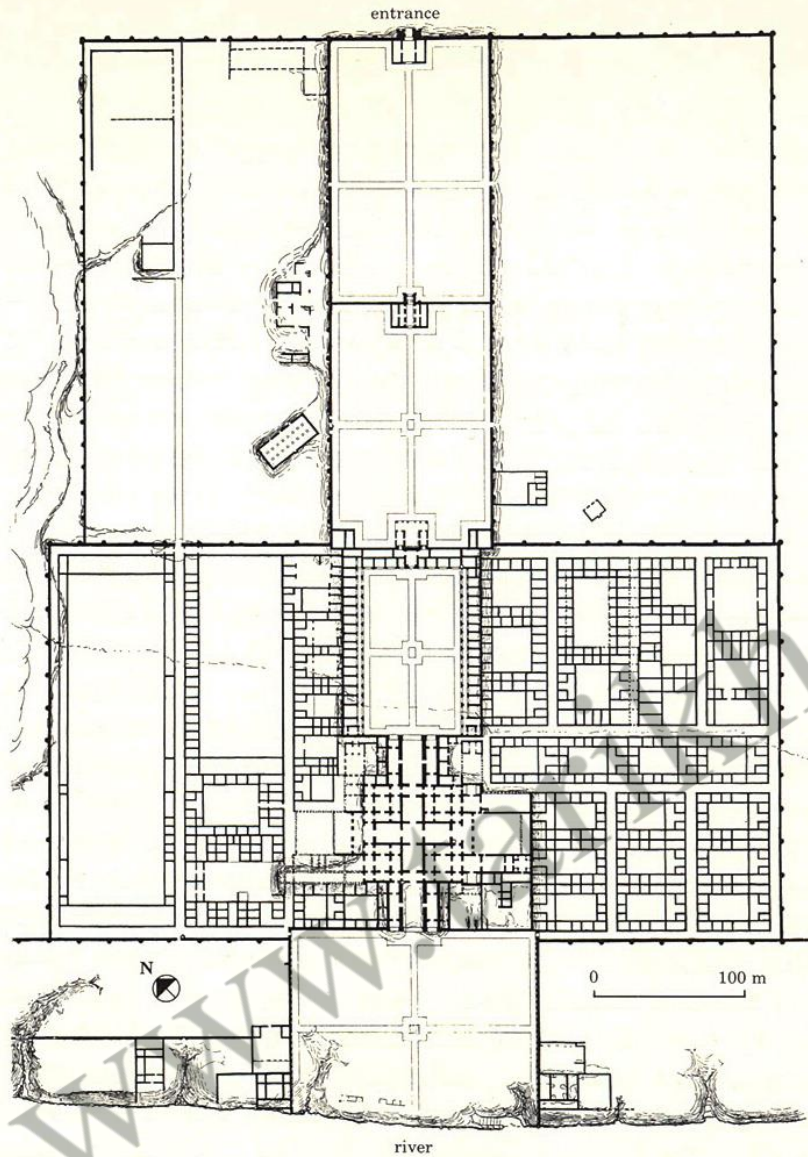
Bulkawarw

به نظر می‌رسد یک مجموعه کاخ - باغ، مشرف به رودخانه در سامره عراق بوده است.

که در قرن نهم میلادی (دوم هجری) و همزمان با باغ - کاخ‌های قرطبه در اندلس ساخته شده و جزء آثار تمدن شرق اسلامی است.

محققان اولیه غالباً برای باغ‌های اسلامی صورت چهارباغ را تصویر و تصویر کرده‌اند

اکنون مشخص شده، چهار باغ به معنی باغ چهار بخشی یک اصطلاح غلط است، چهار باغ مفهومی عمیق دارد و صورت چهار بخشی نیز برای باغ‌های جهان اسلام و ایران تنهای یکی از صورت‌های این باغ‌ها است.

Plan of the Bulkawara Palace at Samarra, Iraq, built between AD 849 and 859, showing the quadripartite courts and gardens, which are among the earliest examples of the Islamic chahar bagh concept.

باغ‌های عثمانی : مسجد سلطان احمد و باغ پیرامونش

باغ پیرامون مسجد سلطان احمد یا مسجد کبود استانبول

نقشه

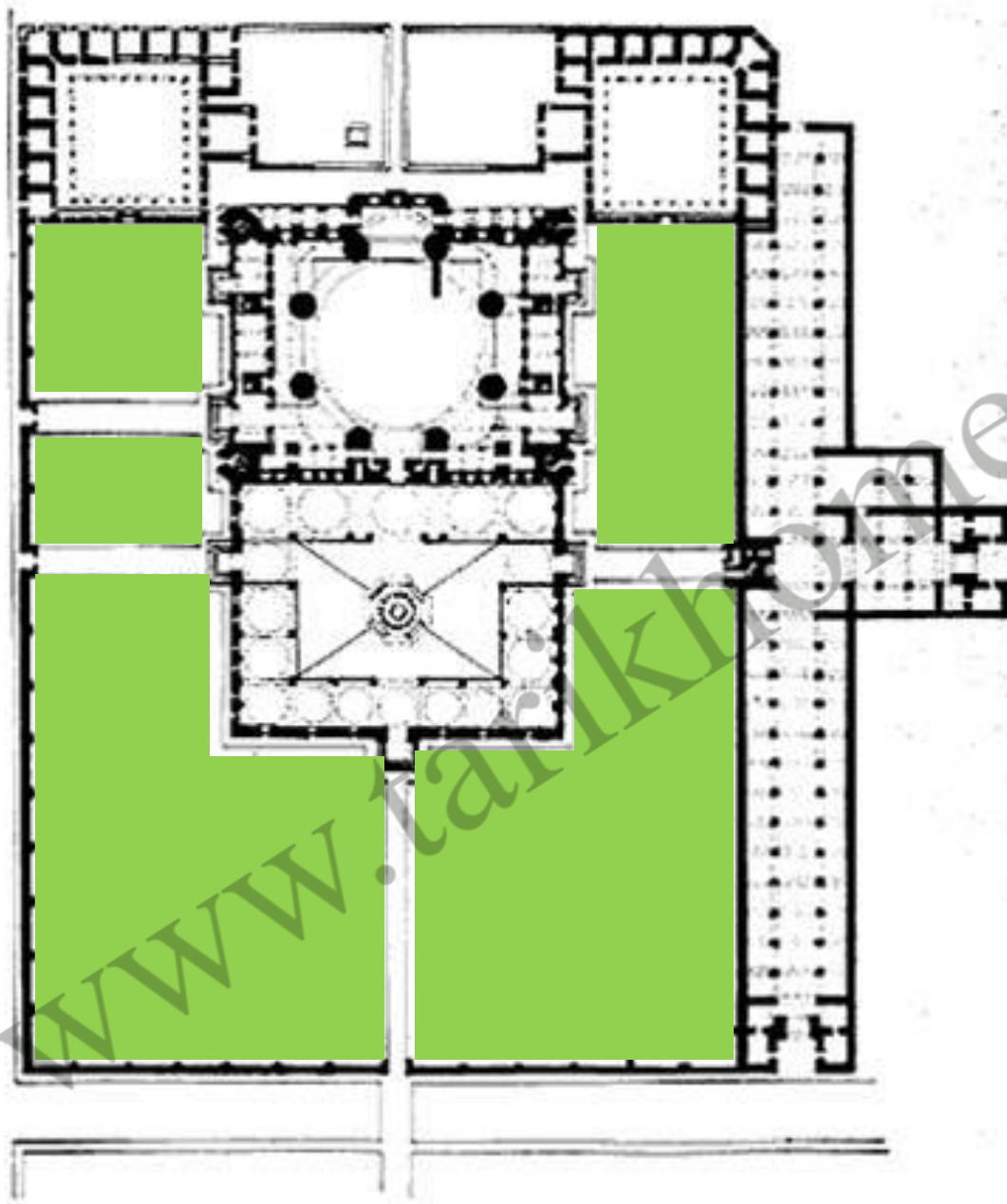
مسجد سلطان احمد

در استانبول

و

باغی که از سه طرف آن

را احاطه کرده است.

باغ کاخ‌های عثمانی در استانبول

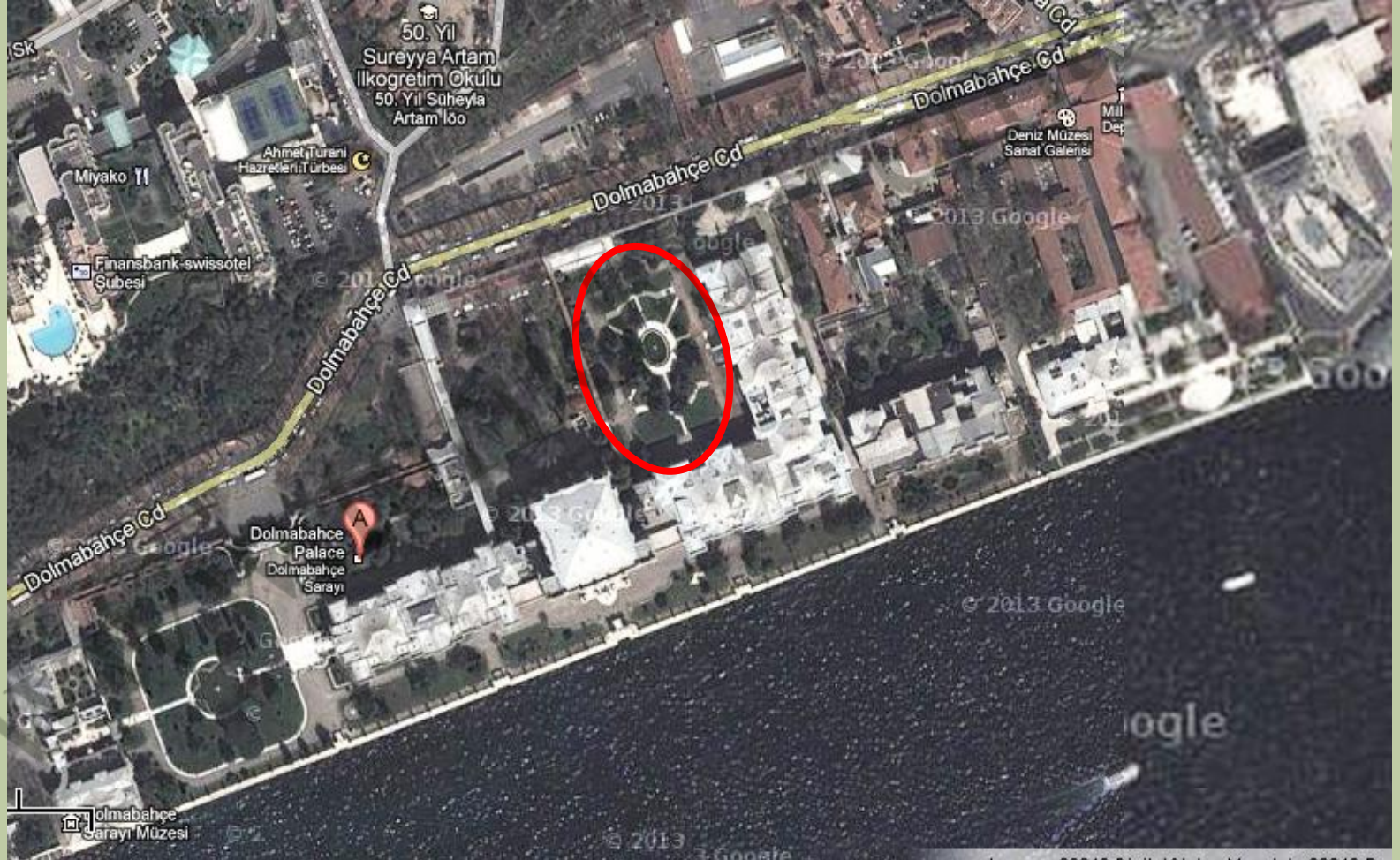
کاخ دُلْمه باغچه مشرف بر بُسفر

معماری و باغ‌سازی کاخ، متأخر (قرن ۱۹) و به سبک نوباروک است

عكس هوايی كاخ دلمه باغچه در استانبول

باغسازی بخش مقابل عمارت به سبك نو باروك قرن ۱۹ است.

دلمه باغچه، کاخ با معماری اکلکتیکی و باغسازی نو باروک

باغ و قصر قدیمے توپکاپے

ارگی مشرف بر بسفر

منظره باغ‌های طبیعی پیرامون توپکاپی از بسفر

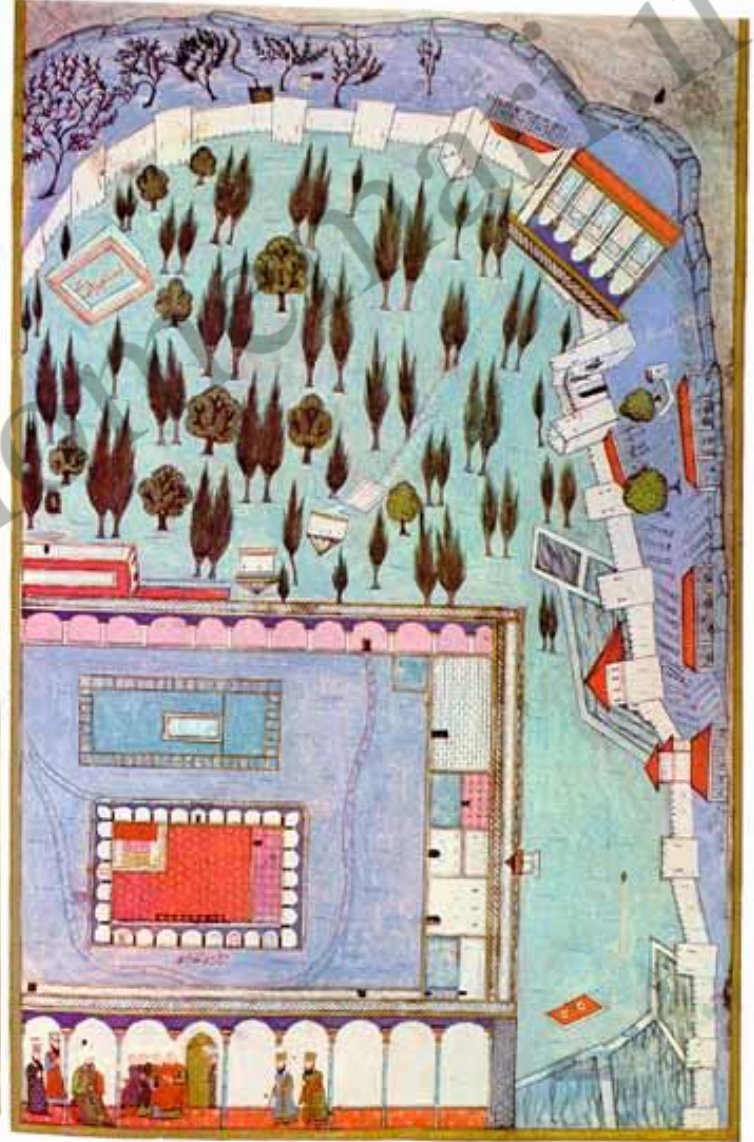

باغ حیاط آشیخ‌خانه توپکاپی

محققان معتقدند طبیعت زیبا و سرسبز استانبول به طور تاریخی کمتر مردم این منطقه را متوجه باغ‌سازی کرده و باغ‌های بزرگ کاخ‌هایشان معمولاً عاری از طراحی منظر بوده‌است.

نقشه قدیم، حیاطها و محوطه باغ طبیعی و بدون طراحیِ توپوگرافی
نقشه اثر مطراچی است

کوشک مشرف به باغ توپکاپی
چمنکاری محوطه، متأثر از باغ‌های قرن ۱۹ اروپا است.

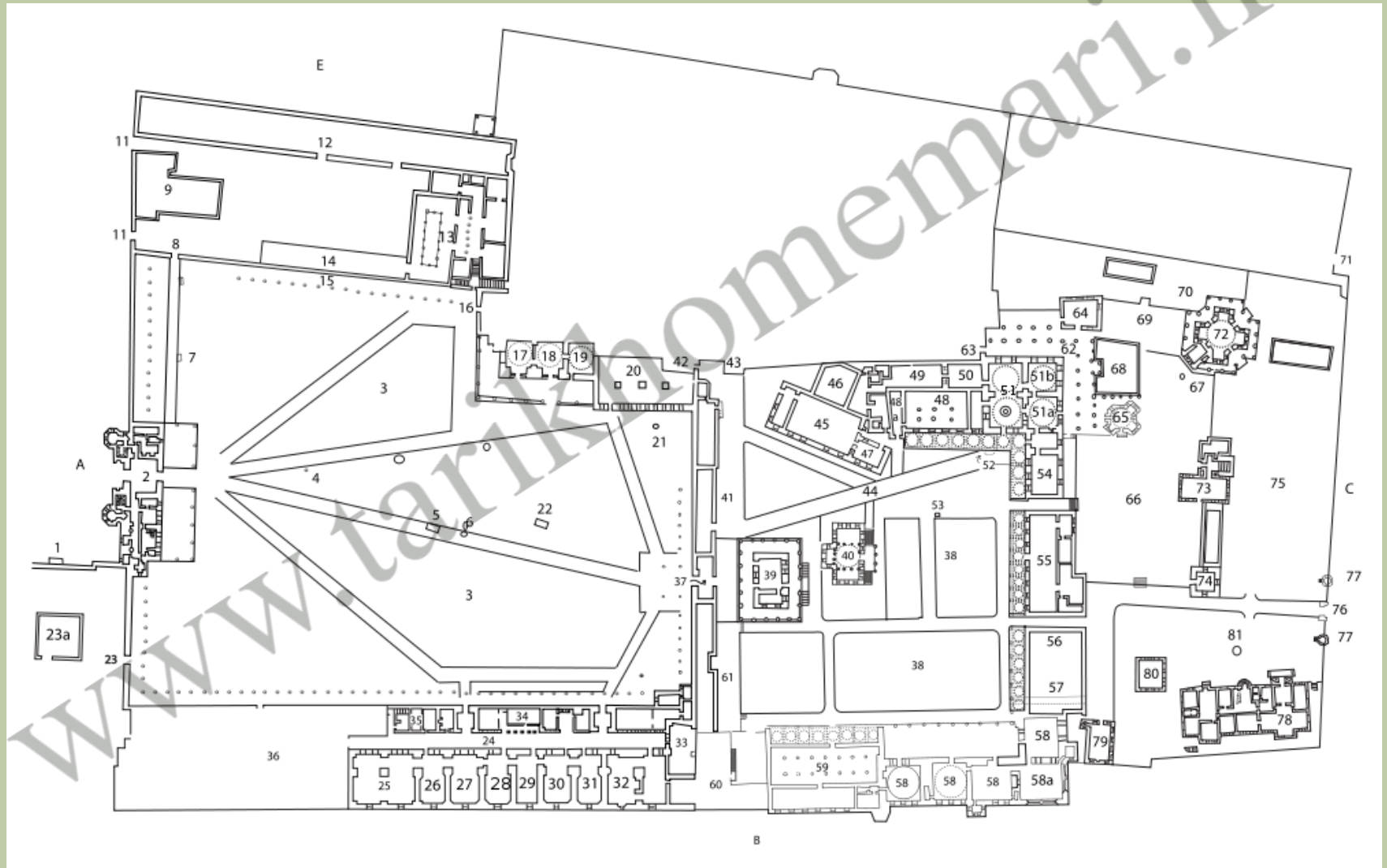

ماکت باغ توپکاپی با تأثیر گرفتن از طرح پنجه غازی آغاز باروک

نقشه قصر و باغ با طرح پنجه غازی

خیابان‌های شعاعی از مقابل عمارت دروازه، انشعاب پیدا می‌کند.

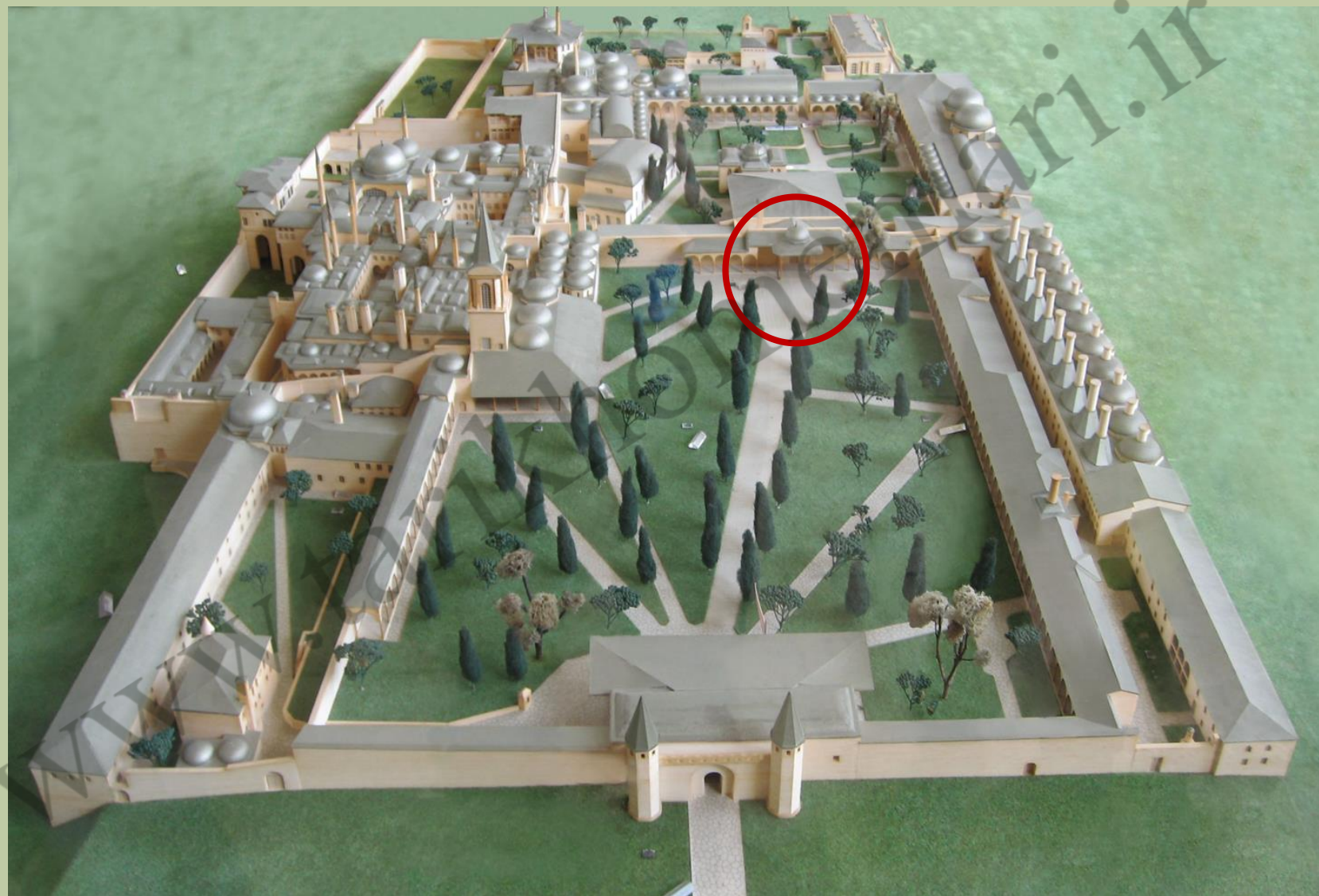
باب السعاده، ايوان يا سردر؟

باب السعادة و سلطان سليم سوم هتنگام سان دیدن از سران ارتش میدان گاهی در مقابل باب السعادة، محلی برای سان دیدن و یا بارعام در باغ

محل باب السعاده در مقابل ميدانگاه و محور اصلي که به دروازه کاخ ختم می شود

رواقی دور کوشک سلطنتی
در قصر توپکاپی

کوشک جای مشخصی در طراحی باغ ندارد

تأثیرات فرهنگ ایرانی بیشتر از باغ‌سازی در زبان و ادبیات عثمانی و هنرهای ظریفه است.
مثال آن، نام‌های فارسی در این کاخ‌ها است مانند: باغ دربخانه

نامے دیگر برگزفته از زبان فارسی: « باب ہمایون »

در مورد باغ‌سازی جهان ایرانی - اسلامی

در حوزه مغرب اسلامی بیش از همه روی باغ‌های اندلس کار تحقیقی انجام شده اما نقص کلی همه تحقیقات در این است که به صفت باغ اسلامی اکتفا کرده و به دنبال ریشه‌های باغ ایرانی نبوده‌اند.

باغ‌های فرهنگ اسلامی در حوزه شمال آفریقا و جنوب ایتالیا، در کتاب‌های نسبتاً قدیمی پتروچولی و زنگری در چند مقاله مورد بررسی قرار گرفته‌اند. در حالی که تحقیق متأخر و جدید در این حوزه، از سوی محققان ایرانی یک نیاز مبرم است.

مرز بین حوزه شرقی و غربی جهان اسلام، منطقه بین النهرین است که نیازمند بیشترین تحقیقات است.

از موارد مهم کاخ بوالقواره که نظریه‌های مختلفی راجع به آن هست و نیز کاخ المشتی در سوریه است.

پایان بخش باغ سازی
مسلمانان در اندلس و باغ سازی
مسلمانان در مغرب اسلام

www.iranmemari.ir